

Megjelenik minden vasárnap és csütörtökön.

Szerkesztőség és kiadói hivatal:

Szabó Albert könyvnyomtatásban Kézdi-Vásárhelytől, hova úgy a lap beltartalmát, részét illető közlemények, mint az előfizetések, hirdetések, nyilvtéri cikkek stb. intézendők.

Nyilvtéri cikkek soronként 10 kr-ért közöltnak.

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Előfizelési árak:

Egy évre . . . 6 frt — kr
Fél évre . . . 3 frt — kr
Negyed évre . . . 1 frt 50 kr
Külföldre 1 évre 8 frt — kr
Egyes szám ára 6 kr.

Hirdetések díja:

minden egyhasábos garmond-sorért vagy annak terfogatáért 4 krajczár. Hivatalos hirdetések külön árszabály szerint számíttatnak. Ezenkívül minden beiktatásnál 30 krajczár bélyegdíj fizetendő.

† Simor János hercegprímás. 1813—1891.

A magyar katolikus egyháznak nagy gyászja van. Simor János bibornok, Magyarország hercegprímása, mint lapunk zártakor értesültünk, meghalt.

A gyász első hatása alatt nem akarjuk mérlegelni a veszteséget, mely hazánkat sújtotta a hercegprímás halála által. Az igazi fájdalom, az őszinte részvétel, mely az egész magyar egyházat e nagy gyász folytán áthatotta, fájdalommal érint valláskülönbség nélkül minden magyar hazafit. Simor János hercegprímás nem csak a katolikus egyházra, hanem hazánk politikai életére is nagy befolyással volt. Nem csupán katolikus főpap volt, hanem magyar hazafi is.

Szomorú való.

Kézdi-Vásárhely, 1891. jan. 24.

A haza védelmében, gazdaságban, iparban, kereskedelemben és családi életben egyaránt kitűnő székely fajunk napról napra vesz, pusztul.

Ezt bizonyítja az atóbbi népszámlálás is, mert míg más hason nagyságu városokban a népesség 10 év alatt százakkal szaporodott, addig nálunk százakkal fogyott.

Ez megdönthetetlen szomorú való; további bizonyítékul ott áll egész sora a lakatlan házaknak.

Nem ok nélküli ama jaj, melyet jobbaink hangoztatnak, megdöbbenve székely fajunk pusztulása, kivándorlása felett.

E kérdés nemzeti kérdés, és csak pusztán napirendre térni felette nem lehet. Tovább

hallgatni és nézni e növekvő bajt vétek és bűn volna önmagunk ellen. Mint minden ügynek, úgy a székelyek érdekeinek is vannak barátai is, ellenségei is.

Fájdalom, helyzetünk arról tesz tanubizonyosságot, hogy ellenségünk több, mint jó barátunk; mert ha nem úgy volna, akkor sorsunkat az intéző körök több figyelemre méltatnák.

Hol van legtöbb ellenségünk? Valljuk be őszintén, hogy önmagunk között. Hány székely ember halt el örökös nélkül, dus vagyont hagyva hátra?! Jutott-e eszébe egynek is, hogy Isten segítségével szerzett filléreit valamely székely érdek emelésére, megóvására hagyományozza? Egyes kisebb, egyházi céloknak vannak maecenasai köztünk is, de olyant, kinek hagyományából akár a székely ipart, akár a gazdaságot lehetne kíváncsalm szerint támogatni, emelni: nem tudok, nem ismerem.

Tagadhatatlan az, hogy a székely kisbirtok nem elégséges fajunk fentartására s rá van kényszerítve népünk, hogy ha az iparban, kereskedelemben a nyugoti fejlettebb iparral versenyezni nem tud, a megélhetés végett kelet felé húzódjék.

Idősebb földön, ha olcsóbb is a jövedelem, keserű a kenyér, mert a szülőhelység, a rokon nyelv zamatja, az ismerősök, jó szomszédok és gyermekkori pajtások vidám társasága nem édesíti azt.

Azt állítja némelyik optimista, kores székely, hogy e hazából csak a rest, korhely és dologkerülő, pazarló vándorol ki. Ezt határozottan tagadni lehet, mert a kivándorlottak nagy része tisztességes munkájából nemcsak fentartja magát és családját, hanem jelentékeny vagyonra is tett szert.

Kiköltözködésük indító oka tehát nem a munkakerülés, hanem a munka értékesítése. A példa hatalmas vonzerővel bírva, számtalan sokan vándorolnak ki csak azért is, hogy szerencsét próbáljanak.

E megszakáson alapuló áramlatnak kell tehát véget vetni. De e célzát nem érjük el ideálisztikus eszmék megpendítésével. Itt tenni reális alapon kell.

Nézetem szerint mindent meg kell arra nézve tenni, hogy a székely középosztály neveltethesse gyermekét. A felvilágosultabb, értelmesebb székely ember elég élelmes arra, hogy egzisztenciáját nyugotra, az anyaországba vonulva fentartsa.

Be kell ismernünk azt is, hogy a nagymérvű gyermekhalandóságnak, mint a megye által kiadott szakmunkában is említve van, sokféle körülmény az oka, leginkább pedig a nyomor.

A szegény székely zsellér, 5—6—8 gyermekkel megáldva, közös erdőből, legelőről kitiltva, oly nyomorban tengődik szerencsétlen gyermekeivel együtt, hogy az ember szíve megesik rajta. Csodálkozhatunk e ily körülmények között, hogy jótéteménynek tekintik, ha a halál gyermekei egy részétől megfosztja?

Nem segít se óvoda, se más e nagymérvű gyermekhalandóságon, csak az, ha a magas kormány némi előnyt nyújt adózási és más tekintetben a többi gyermekü apáknak, sőt ha jövedelme nem áll arányban családtagjainak létszámával, némi segélyben is részesíti.

A Székelyföld minden nagyobb kerületi városa ellátandó volna felsőbb szakiskolával, honnan a növendékek önálló pályára léphetnének. Ily szakiskolák lennének úgy a fiúk, mint a leányok részére kellő számú ösztöndíjakkal ellátva, hogy a jobb tehetségű sze-

A „Székelyföld“ tárczája.

Pap Endre hátrahagyott munkái.

— Irodalomtörténeti tanulmány. —

Írta: Mihály János.

(Folytatás.)

Még egy körülményt nem szabad figyelmen kívül hagynunk, mely szintén nagyon jellemző Pap Endre irói s költői talentumára. Ugyanis 1836-ban alakult a Kisfaludy-Társaság oly célból, hogy a Kisfaludy Károly emlékére begyűlt összeg kamataiból pályázatokat hirdessen szépirodalmi és költői művekre. Első igazgatója Fáy András (1837—39.) volt, kit Jósika Miklós követett. Első jutalmazottja pedig Tarcsy Lajoson kívül (ki a drámáról írt) Pap Endre volt „Béla“ című balladájával.

Pap Endre kétségteljesen teljesen beillik a magyar nyelv és irodalom fejlődésének jeles hősei közé. Már csak azon egyetlen körülményből is, hogy hátrahagyott munkáit az elhunytak nagy barátai Csengery Antal és Kemény Zsigmond báró adták ki, következtetnünk lehet, hogy nem közönséges tehetségű ember alkotásaiban gyönyörködünk. — „Vannak ugyan művek, melyeken a világ évezredekén örvendhet és képezheti magát“, viszont vannak művek külön pompával . . . belső érték,

bees és tartalom nélkül. Pap Endre művei mind a két szélsőségtől mentek; mind ezekről majd később.

Azon elvnel fogva, hogy irodalmi munkássága teljes figyelmünket kiérdemelte, nem lesz érdektelen, ha emléket — az irodalom iránti kötelességből is — feljuttatjuk. Mielőtt tehát műveiről szólnék, rövidesen közlöm élettrajzát, előre becsátva azon megjegyzésemet, hogy élettrajzát a Kemény Zsigmond báró által írt adatokból vettem át némi módosítással és valamivel rövidebb tartalommal.

Pap Endre 1817-ben született Zsarnyán, Szathmármegyében.

A falusi iskolából egy szorgalmas tanító kezébe s onnan a debreczeni főiskolába ment, hol a felsőbb tudományokat hallgatta; szülei akaratának engedve, egyházi pályára szánta magát. De hajlama más irány felé vonzották s koble sugalmaitól vezettetvén, előbb haza sietett, hogy vagyonai állapotait rendezze s innen pedig a sárospataki főiskolába. Itt a jogtan akkor teljes virágzásban volt; Pap Endre a derék Gortvaynak lett megkülönböztetett tanítványa, s egyszersmind az iskolai ifjuság által kiadott »Parthenon« című zsebkönyvben, csinos verseivel csakhamar feltűnt.

Iskoláit végezvén, Csekét választotta lakásul, hogy joggyakorlatát Kőlcsey mellett kezdhesse meg, ki Szathmármegyében főjegyző s az ellenzék vezére volt és oly tekintéllyel bírt, mely a más véleményűeket is többnyire vagy nézetei

mellé hódítá, vagy legalább személyes tisztelőivé tette.

Ez időben volt Wesselényi is Csekén és így ismerkedett meg Pap Endre e népszerű férfival, ki akkor hírenek délpontján állott. Ezen idő óta Wesselényi őt, a többi ifjak fölött, barátságára méltatá. S midőn Pap Endre joggyakorlat végett Pestre költözött és ott idejének nevezetesebb részét a folyamatban levő politikai pör körüli megbízásokra fordította; bár Wesselényi sok munkával árasztá el, mégis kitűnő előmenetelt tett a jogtudományban s az ügyvédi vizsgát dícsérettel tette le.

Ezen korszakra esik, apró lyrai dolgozatok mellett, első balladája is („Béla“), mely a Kisfaludy-társaság által megjutalmaztatván, nevét a két haza közönségének átadta. Meg kell említenünk továbbá, hogy Kőlcsey összegyűjtött munkáinak szerkesztési gondját is majdnem egyedül ő vitte, mert azon három tekintélyes író, kinek neve a címlapon áll, a legáltalánosabb felügyeleten tul egyéb hatást nem gyakorolt.

Pap Endre ügyvédi esküjét 1840-ben letetvén, visszaköltözött Szathmármegyébe, hol szorgalmasan csakhamar független helyzetet vívott ki magának s a közgyűléseken is figyelmet érdemlő hatást kezdett gyakorolni. Pap Endre a szathmármegyei ellenzékhez tartozott; de mérsékeltisége és szelid jelleme által a többiektől külön vált, s azon közgyűlési tudósításiban is, melyek részint

gény székely gyermekek is emelkedhesse-
nek s ne Moldvának, hanem édes hazánk
értelmes, munkás polgárainak szaporítsák a
számát. Ily irányu munkássággal az E. M.
K. E. is sokat használhatna fajunknak.

Ezek az eszmék tapasztalatok és megfon-
tolás szüleményei. Vajha a szomorú jelent,
melyben fajunk fentartásáért oly keveset
tesznek, egy jobb jövő váltaná fel. Ez lenne
az én örömmünnepem és egyetlen ohajom

XX.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház e hó 21-én folytatta a kisded-
óvási javaslat részletes tárgyalását. Rossival pár-
tolja a javaslatot. Fénypontja a mai napnak Beö-
thy Akos beszéde volt. Erős logikával bonczol-
gatta a nemzetiségi képviselők állításait, kik
theoretikus alapról nézik a valót. A szász képvisel-
őket szelid és intransigens képviselőkre osztja;
mindkettő megesküszik a magyar állameszmére,
de mikor annak megerősítéséről van szó, mind-
ketten merev ellenzékiek. Van-e a világon ország,
hol a nemzetiségek annyi szabadságot élveznének,
mint Magyarországon? Mocsáry fölött sajnálkozik.
A mit Mocsáry akar, az a magyar nemzet és ezzel
együtt a nemzetiségek tönkretétele volna. Alta-
lános éljenzés és taps fogadta a szónok szavait.
Ellenzéki és kormánypárti képviselők siettek a
szónokot üdvözölni.

A képviselőház 22-iki ülése a nemzetiségek
napja volt. A felszólalók mindnyája sujtotta őket
hatalmas argumentumokkal. Berzeviczy Albert
nyíltan kijelentette, hogy a magyarosítás nemcsak
a kormány, de az egész nemzet politikája, mely
elsöpörné a kormányt, ha nem így cselekednék.

Fenyvessy Ferenc Salmen Jenővel foglalko-
zott, a ki elnyomatásról beszél akkor, mikor állami
hivatalnok volt, s mint ilyen ma is nyugdíjat huz.

Az ülés koronája Csáky beszéde volt, ki a nem-
zetiségről szólva kijelentette, hogy Filtsch és
Mocsáry képviselőkkel nem fog foglalkozni, mert
olyanokkal nem állhat szóba, a kik megtagadják
a magyar nyelv terjedhetesének jogát. Zayval
szemben megjegyzi, hogy helyesli a magyar nyelv
tanítását, de valahányszor e cél elérésére eszközt
adunk, azt ellenzi. Ez ibis-redibis politika.

A képviselőházi Napló szerkesztőjévé, az elhunyt
P. Szathmáry Károly helyébe, Szadeczky Lajos
történetirő neveztetett ki.

A közigazgatás reformja.

A félhivatalos lapok a következő jelentéseket
közlik a közigazgatási reformról:

Alkalmunk nyílt felvilágosítást nyerni azon
működés eredményéről, mely a belügyminiszte-
riumban a közigazgatási reform-munkálatokról
folyamatban van s ama nagy érdeklődésnél fogva,
melylyel az ország e kérdés iránt viseltetik, bo-
csátjuk közre az alábbi közlést, hogy ez által
helyreigazítsuk a különböző lapokban megjelent
téves híreszteléseket és alkalmat adjunk e kérdés
megvitatására.

E közlésünk nem öleli ugyan fel a reform-mű
minden részét, de áttekintést nyújt azon alapvető
reform-javaslatok felett, a melyeket — mint érte-
sülünk — a kormány részint már elkészített, ré-
szint munkába vett.

A kormány legközelebből a következő törvény-
javaslatokat fogja előterjesztetni:

1. A közigazgatási és önkormányzat szervezésé-
ről a megyékben;

2. az árvaügyek rendezéséről;

3. a közigazgatási bíráskodásról.

A közigazgatási törvényjavaslat a városi tör-
vényhatóságokra nem terjed ki.

Kimondatik a javaslatban, hogy a közigazga-
tást állami közegek látják el. Az eddig alkalma-
zott tisztviselők állomásaikat megtartják, mandá-
tumaik lejártáig. Az időközben megüresedett
állomások kinevezés útján töltendők be.

A megyei pénztárak megszüntetnek és ezek
teendőit az adóhivatalok veszik át.

A közutakra vonatkozó teendők, az építési hi-
vatok, a belügyminiszternek rendeltetnek alá.

A megye élén a főispán áll. Ennek vannak alá-
rendelve az alispán és a megye székhelyén működő
egyéb főtisztviselők. A főispán állandóan a megye
székhelyén köteles lakni. Örökös a vármegye
területén az állami érdekek felett, felügyel a köz-
igazgatás pontos, egyöntetű menetére és ellenőrzi
a törvények helyes alkalmazását.

A főispánnak közvetlen alárendelt közegek: az
alispán, a pénzügyigazgató, az árvaszéki elnök, a
jogtanácsos, a tanfelügyelő, az erdőfelügyelő.

A kinevezett alispán vezeti a megyében a köz-
igazgatást. A járási szolgabíró mellé kellő segéd-
erő fog alkalmaztatni.

A pénzügyigazgató, hatásköre úgy marad, mint
azt az 1889. XXIII. t.-cz. szabályozta.

Az árvaszéki elnök és az árvaszék működése
külön törvény által szabályoztatik.

Az eddigi tiszti ügyesek fölé jogtanácsosi állás
szereztetik minden megyében.

A vármegye önkormányzati hatásköre fentarta-
tik, melyet a kormány felügyelete alatt a törvény
korlátai közt gyakorolhat.

Fentartatik a megyék joga, hogy közérdekű és
országos ügyekkel foglalkozhatnak.

Fentartatik a megyék levelezési joga egy-
mással.

Fentartatik a kérvényezési jog az országgyü-
léshez; a tiltakozási jog, ha törvényesen meg nem

szavazott adó behajtatni, vagy meg nem ajánlot
ujjonczok kiálltatni cselekedtetnek.

A megye teljes ellenőrzési joggal fog birni a
többi közigazgatás menetére. Fegyelmi vizsgálat
elrendelésére is befolyással leend.

Fentartatik az önkormányzat ügyeiben szabály-
rendelet alkotási joga. Jótékonyági, közművelő-
dési és közgazdasági czélokra a megye pótdót
vethet ki.

A megyei bizottság összealkotásának módja, a
bizottság tagjainak száma, a bizottsági tagok vá-
lasztásánál követendő eljárás fentartatik.

A megyét megillető jogok gyakorlása a legfon-
tosabb ügyekre ezentul is a közgyűlést illeti.

A most is fennálló megyei állandó választmány
működése szabályoztatik. Ennek feladata: részint
előkészíteni a közgyűlésen tárgyalandó ügyeket,
részint a közgyűlés helyett, törvénynyel átruhá-
zott hatáskörben, érdemileg intézkedni.

Az állandó választmányának megadatik az a jog
is, hogy elhatározása folytán rendkívüli közgyű-
lés hívandó össze.

A nagyobb megyékben, vagyis olyan megyék-
ben, melyek területe 3000 □ kilométert megha-
lad, a melyekben ennél fogva különböző érdekek
merülhetnek fel a megye különböző, egymástól
távol eső vidékei közt: a helyi ügyek ellátására
járás tanács alakítható.

A járási tanács elnöke a főszolgabíró. Kivüle a
tanács a megyei közgyűlés által választott 8—12
tagból áll, kiknek fele a megyei virilisek soraiból
választandó.

A járási tanács tagjai 6 évre választatnak. A
tagok fele minlen 3 évben kilép.

A közigazgatási bizottság választott tagjainak
eddigi száma 10-ről 12-re szaporíttatik.

E törvényjavaslat előzetes tárgyalására a bel-
ügy-miniszter e hó 25-ére több főispánt meghívott.

Igazgatói jelentés.

(A „Rudolf” kórház közgyűlésén felolvasta Dobay János
igazgató-gondnok.)

(Folytatás.)

Ezen künn levő gyógydíj követelések felhajtása
iránt a megkeresések az illetékes szolgabírói, hi-
vatalkozók annak idejében elküldettek és pedig ez
év folyamában a postakönyv tanúsága szerint 116
esetben kéretett végrehajtás s 106 esetben intéz-
tetett átirat különböző hatóságokhoz, bizonyosá-
gául annak, hogy az igazgatóság részéről ugy a
gyógydíjak felhajtása, mint egyáltalában az ügy-
kezelés körül mulasztás nem történt. Az ápolási
díjak felhajtásánál mindig szem előtt tartottam
azon elvet, hogy a fizetésre való figyelmeztetés a
kórházból való kilépés után legalább 30—60 nap
alatt megtörténjék, hogy az ápolat egyénnek fize-
tési kötelezettsége élénk emlékeiben legyen, de
ezzel szemben a hol valódi szegénységet s jóaka-
ratu szándékot láttam, kisebb-nagyobb időhaladá-
kot s részletfizetéseket is engedélyeztem, mindig
azt tartván szem előtt, hogy egy humanus egye-

II.

Pap Endre hátrahagyott munkái két kötetnyi
tartalomban jelentek meg és így két osztályba
vethetjük; az első osztályt versei teszik, ide érve
az idegen költőkből fordítottakat is (3—197. lap),
melyeknek száma összesen 75; ebből eredeti köl-
teményeinek száma 66, köztük lyrái van 58, bal-
lada, tanköltemény és allegoria számszerint 8;
idegen költőkből, többnyire Hayne után, 9. A má-
sodik osztályban prózai műveit birjuk (3—142 lap),
melyek közt mindenesetre legbecsebb a Köl-
csey Ferenczről írt munkája, mely 1850-ben a
„Magyar szónokok és státu-férjak könyvében” is
megjelent; a többiek töredékek. Prózai műveivel
különböztetett más alkalommal kívánok foglalkozni.
Ezen kívül van a versek előtt a költő életrajzához
nehány adat (III—X. l.), melyet Kemény Zsig-
mond báró írt.

Lyrái költemények tárgyalását legczélszerűbben
a munkában feltüntetett korok szerint lehet esz-
közölni. Négy korszakot különböztethetünk meg:
az első 1836—41-ig; a második 1841—45-ig; a
harmadik 1845—47-ig és végre a negyedik 1847-
től 1850-ig terjed.

(Folytatása következik.)

az »Erdélyi Híradó«-ban, részint a »Pesti Hírlap«
hasábjain láttak világot, kimelölbb hang, engesz-
teltebb kedély s — a polemizáló modor mellett is —
több részrehajlatlanság uralkodik, mint másoknál.
Ő, midőn a pártok gyűlése tetőpontot ért,
nem veszté el elváratai bizodalját, sem ellen-
felei becsülését. De midőn az ellenzék a szőnyegen
levő kérdések és az ürességbe jött hivatal-helyek
betöltése fölött hasztalanul és sikertelenül egyez-
kedett a conservatív-párt főnökeivel és ezen alku-
vások eredménytelenségeinek hatásai alatt vagy
kimaradt a közgyűlésekből, vagy pedig visszavo-
nult a vitatkozástól: Pap Endre is, csendes kedé-
lyenél fogva, örömmel osztozott másoknak az el-
vonulásában és egészen 1848-ig családi körben
élt, óráit gazdaság, ügyvédi pálya és írói munka
közt osztván meg.

Elvei és hajlamai azon párttöredékhez vonzo-
ták, mely épen, Szalay vezérlete alatt, az új Pesti
Hírlap körül gyülekezett. E lapot választá első
publiczistai dolgozatainak teréül s annak mind-
végig munkatársa maradt. Azonban a magyar mi-
niszterium alakulása kiragadta kedvelt magányá-
ból s megszokott foglalkozásai köréből. Közokta-
tási tanácsossá neveztetett ki s követté válasz-
tatott.

Hivatalos kötelességeit erélylyel és belátással
vitte, de a parlamenti küzdelmek már számára
igen szabálytalanok és igen átnézhetlen látörűek
voltak. Nem tudott, nem akart általok érdekel-
tetni, s többre becsülte a hallgatást, mint a har-

czot, melynek jelszavait, fejleményeit és megállási
pontját sejteti nem lehetett. Érzé, hogy a forra-
dalmat fékezni is csak az bírja, kinek jellemében
forradalmi elem van. Ő mérsékelni sem lett volna
alkalmas azt, melyet nem ismert.

A világosi fegyverletétel után néhány hónapot
otthon töltvén, később jószágát haszonbérbe adta
s Pestre költözött oly szándékkal, hogy napjait
kizárólag az irodalomnak szentelje; de véletlen
és hirtelen halála, mely az erős és alig 35 éves
férfit, rövid betegség után, szeretett családja kö-
réből kiragadta, megsemmisíté a fényes reménye-
ket, mire folytonosan emelkedő tehetsége jogosítá
az irodalom s nemzeti fejlődésünk barátait.

Ő mint költő jeles, mint stylist és műfordító
első rangu.

Kemény, igen jellemzőleg, az életrajz után így
fejezi ki ohaját: „Bár a gond, melylyel a nyelvet
kezelte, bár a szép ízlés és nemes hang, mely leg-
igénytelenebb dolgozatain is félreismerhetlen,
minél több fiatal tehetségnek válnék sajátjává!”

Ime az egyén, a költő és író, kinek hátrahagyott
műveivel én is érdemesnek tartom tüzetesen fog-
lalkozni és pedig nem annyira kritikai állaspont-
tal, mint inkább széptani értékek felújításával,
illetőleg állandó becsöknek méltatásával, mert azt
hiszem, nemcsak egyéni meggyőződés az, hogy
kortársai, valamint a magyar irodalom történeté-
ben is méltó helyet vívott ki magának.

sület — mely magasztos emberbaráti czélokát szolgál — csak igazán humánus eljárással oltalmazhatja meg jó hírnevét, szóval ha könyörületesszível adunk, könyörületességeknek kell lenni a követelésnek is.

Itt kedves köteletségemnek ismerem, az elismerés és hála hangján emlékezni meg a kézdi és orbai járási szolgabírói hivatalokról, illetőleg (Hábor Péter és Hollaky Attila főszolgabíró, Cseh Gyula és Deák Sámuel szolgabíró urakról, kik a gyógydíjak felhajtása körül nagy és fontos szolgálatokat tettek intézetünknek. Az a gyors és pontos működés nem csak a hivatalos köteletség, de az ügyünk iránt való meleg érdeklődés kifolyása is volt. Azért tisztelettel ajánlom a közgyűlésnek, hogy a tapasztalt jókért jegyzőkönyvileg s átiratban méltóztatassék nevezett uraknak köszönetet mondani.

A gyógydíjakról és azok felhajtásáról szólva, megemlítendőnek tartom azt is, hogy a közgyűlés által még kezdetben meg lett határozva, hogy 2 beteg egész éven át ingyen gyógykezeltessek. Az egyesület ezen jótékonsága számokban kifejezve 730 ápolási nap, vagyis 365 frtnak felel meg. Intézetünk ezen jótékonságát az elmúlt évben összesen 19 szegény beteg vette igénybe összesen 482 nappal és 241 frt erejéig. Kijelenthetem, hogy 730 ingyenes ápolási nap a megelőző években sem volt túlhaladva; beleértve a szegénység miatt később felhajthatlanná vált gyógydíjakat is.

Az intézet anyagi viszonyait tárgyalva — ha hű és igaz képet akarok nyújtani — nem hagyhatom figyelmen kívül azon tényezőket, melyek a kórház jelenlegi fényes anyagi állapotát előidézték. Nagyon is ismeretes dolgok ezek, de az adatok csoportosítása talán némi érdeket fog kölcsönözni. Hogy kórházunk kedvező anyagi viszonyok közé jutott, két ok idézte elő: a szerencse és az emberi munkásság. A szerencse, mely az államsorsjátékon egyszerre 20,000 frtot hozott pénztárunkba, és az emberi munka, mely a mi nemes elnök bárónónk személyében megszerezte a veres kereszt egylet segélyét. A szerencsésért csak Istennek mondhatunk köszönetet, de azért, mit az ember tett, az embert kell halálunkkal és tiszteletünkkel körül venni. A személyekről később fogok szólni s itt csupán a veres kereszt egylet méltatására szorítkozom. Az ország ezen legelső és legnagyobb egyesülete már kezdetben pártfogásába vette intézetünket s nem csalódunk, ha azt mondjuk, hogy lételet is neki köszönheti. Mint jó atya gyermeke telett, úgy örködött felettünk, pénzzel, jó tanácsokkal támogatott minket, s alig volt kérésünk, mely azonnal teljesítve nem lett volna. S ha meggondoljuk, t. közgyűlés, hogy kórházunk — fennállása óta — körülbelül 10,000 frt segélyben részesült a veres kereszt egylet részéről, azt hiszem, jogosan állíthatom, hogy intézetünk soha sem lesz képes meghálálni azt a sok jót, melylyel azon egyesület elhalmozá. Ez a nagylelkűség minden érdektől ment, nincs abban semmi része a „kéz kezét mos“ elvnek, mert a veres kereszt egyesület mindig csak adott nekünk és soha sem kapott tőlünk. Én azt hiszem, hogy csak mélyen érzett halálunknak adunk kifejezést, midőn a veres kereszt egyesület jó indulatú pártfogásáról minden nevezetesebb alkalommal halálatos szívvél emlékezünk meg.

A mi a kórház belételeit illeti, a következő részleteket van szerencsém bemutatni:

A betegek élelmezése az eddigi rendszer szerint házilag eszközöltetett. A hus- és tejszínességgel való lakozás után fedeztetett igen jutányos árban, egyéb szükségletek a piacon vásároltattak be. Erdemes gondnokunk Baló László ur kifogyhatlan gondossága lehetővé tette, hogy a legjutányosabb árban jussunk mindenhez. A számadás kimutatja, hogy a betegek és a személyzet élelmezése 1382 frt 77 krba került a múlt évben. Ha ezzel szembe állítjuk az 5532 ápolási napot, valamint két ápolónő és 2 cseléd után naponként 4—4 adag élelmet, a mi egy évben 1460 élelmezési napnak felel meg, kijön azon eredmény, hogy mi múlt évben 1382 frtért 6992 embert tápláltunk, vagyis egy embernek egy napi élelme 19 krjába került intézetünknek.

Ha már most meggondoljuk, tisztelt közgyűlés, hogy intézetünkben az élelmezés legjobb a hasonló intézetek között, bátran megnyugodhatunk az elért eredményben s el kell ismernünk a jelenlegi élelmezési rendszer helyességét.

Egyéb szükségleteink, ugyint gyógyszerek, tűzifa stb., részint bevásárlások, részint adományok után fedeztettek. A gyógyszereket a két helybeli gyógyszertár szolgáltatja felváltva, némely szerek meg nagyobb mennyiségben megrendelés után szereztettek be.

A tűzfát nagy részben vásároltuk, de Kézdi-Vásárhely város képviselőtestülete a múlt évben is kegyes volt hatól tűzfát adományozni, miért egyesületünk elnöksége meleg hangú köszönő iratot küldött.

A betegfelvétel naponként reggel 8 órákor történt, de szükséghez képest a nap más óráiban is. A felvételt a kórházi orvos teljesítette, de a felvételi jegyet az igazgató is ellenjegyezte.

(Vége következik.)

VIDÉK.

Kovácsna, 1891. január 19.

(Kettős egyházi ünnepély.)

A kovácsnai ev. ref. egyh. községnek e hó 18-án kettős ünnepe volt. Nagy József orgonaművész Brassóbol az új orgonát elkészítette, a szakértő bizottság véleménye alapján az egyházi előjáróság a kifogástalannak talált orgonát átvette és ennek felszentelésére 18-án egyházi ünnepet tartott az eklézsia.

Az ünnepélyt nagyszerűvé tette nemcsak az, hogy a közös örömben Kovácsna község összes polgárai részt vettek vallás és nemzetiség megkülönböztetése nélkül és a vidék intelligenciája is nagyszámú képviselő volt, de emelte az ünnepély nagyszerűségét főleg az, hogy a Vajna Károly féle 30,000 frtos alapítvány az eddigigél általánosabban közzétételét és a nemes lelkű alapítónak az Isten házában a szószékbe meleg szavakban lett a nagybecsű adomány megköszönve.

Reggeli 9 órákor már gyülekezni kezdett a halgatoság a templomba; harangozáskor már tömve volt a tágas templom ugyanarra, hogy midőn az orbai papság vonult be a templomba, élükön a köztiszteletben álló Dónáth József gondnokkal: akkor már minden kis tér el volt foglalva, s csak alig-alig kaptak helyet az egyházi notabilitások.

A feszült figyelmet legelsőben Makkai Dániel kézdívásárhelyi ref. kántor változatokkal teljes orgonajátéka és mindenkit meghatótt kedves éneke vonta magára.

Azután Földes György zabolai ref. lelkész, a naphőse szerepelt magvas és igazán alkalmi s a mellett hatással előadott remek beszédével. Úgyesen kifejtette szónok beszédében az orgonának templomainkban szükségességét, s hogy az a hitek jó egyetértésének symbolumaképek tekintendő. Megszentelte az új orgonát Istennek nevében és szépen megköszönte Vajna Károlynak a nagybecsű adományt.

Szőcs Gerő helybeli pap foglalta el F. Gy. után a szószéket s azt ő igazában betöltötte. Elmondotta az új orgona történetét, mit szívreható imával fejezett be.

Templomozás után közebed volt, hol a jobbnál jobb felköszöntések nem hiányoztak, melyet Dónáth József gondnok velős pohárköszöntője nyitott meg. Makkai Dániel itt is hallatta kellemes hangját. Közkívánatra több elragadó dalt énekelt.

Meg csak ezután következett a java. Az orgonalap javára aznap este rendezett bál fényesen sikerült. Szőke Pista zenéje mellett a fiatalok hajnalig a leghevesebben táncolt. A francia négyest 32—40 pár táncolta. A táncosnők közt ott láttuk: Bartók Juliska, Barabás Ilona, Becző Szerena és Irma, Biró Anna, Csia Vilma, Csia Lina, Csutak Mari és Etelka, Deák Lujza, Deák Irén, Demes Mari, Földes Szabina és Ida, Gyalai Róza, Kocsis Etelka, Kovács Róza, Lázár Ilona és Emma, Márk Ilona, Mány Erzsike és Margit, Mátyás Róza és Ilka, Nagy Irma, Péter Ilona és Szerváczius Lenke kisasszonyokat. A bájos asszonyok névsorát nem kaphattam kézre; megbecsültnek ő nagyságait, én oka nem vagyok.

Anyagi oldaláról is sikerültnek mondhatjuk a bált. A bevétel 131 frt 20 kr, melyből az orgonalapra 61 frt maradt meg.

Felülizettek: Id. Dobay János, Bogdán Ferencz, Bánay Kristóf és Párján Lajos 1—1 frtot. Csia György, Földes György, Deák Domokos, Nagy Anna, Komsa Miklós, Csekme Ádám 50—50 krt. Deák Ferencz és Csekme Albert 20—20 krt. Ezen kívül adományoztak Molnár Józsiásné és Müller Jánosné 2—2 frtot s Gazda Károly 1 frtot.

Fogadják a közörmében részt vevők és a nemes szívű adakozók az eklézsia nevében hálás köszönetünket.

Legyen követendő példa a Vajna Károly nemes cselekedete!

Cs.

Meghívó.

A vörös kereszt Kézdi-Vásárhely vidéki választmánya 1891. január hó 25-én (vasárnap) d. n. 2 órákor Kézdi-Vásárhelyt, a tanácsház nagytermében gyűlést tart, melyre az alapító és rendes tagokat, valamint a nemes ügy iránt érdeklődőket bizalommal meghívjuk.

A gyűlés több tárgyai lesznek:

1. Elnöki megnyitó beszéd.
2. Nagyméltósági gróf Károlyi Gyula országos vörös kereszt egyleti elnök elhunytá feletti részvét kifejezése.
3. Jegyző évi jelentése.
4. Pénztárnok évi zárszámadása.
5. A számvizsgáló bizottság évi jelentése.
6. Jelentése a Bereczk, Osdola, Sósmező, Karatna-Völgy-Feltorjai fiókegyletek megalakulásának.
7. A választmány egyharmad részének kilépése az alapszabályok 11. és 12. §§ ai értelmében.
8. A „Rudolf“-kórháznak gondnok, pénztárnoki, orvosi jelentései és költségvetése.
9. Mindenemü folyó ügyek.

Kézdi-Vásárhelyt, 1891. január 20-án.

Br. Szentkereszty Stephanie,

elnök.

Dobay János,

jegyző.

Különfélék.

— A kézdívásárhelyi jótékony nőegylet, értesülünk szerint, az idei farsang végén, hushagyó kedden este nagy carneval-mulatságot rendez. A bohóc-estélyhez szükséges tréfás emléktárgyakat Budapestről már meg is rendelték. A mulatság nagyon kedélyesnek ígérkezik s reméljük, hogy a közönség, mely a jótékony nőegyletet megérdemelt pártfogásban szokta részesíteni, ezúttal sem marad távol s a különben is rövid farsangot egy élvezetes mulatsággal zárja be. A mulatság részletes programját annak idején a meghívók és falragaszk fogják hirdetni.

— Népszámlálás a Sepsí-járásban. A hivatalosan összeállított népszámlálási adatok szerint a sepsíi járás 42 községében az összes jelenlévő lakosság 37616 lélekszámból áll; férfi van 18688, nő 18928. Az 1880. évi népszámláláskor a lakosság száma 35882, a növekedés tehát 1643, a mi megközelítőleg 4⁶/₁₀% szaporodásnak felel meg. A lakások száma most 8847; 1880-ban volt 8399, e szerint most több van 448 lakással.

— Kézdi-Polyánból írják lapunknak: A községünkben nem rég megalakult önkéntes tűzoltóegylet javára múlt vasárnap jól sikerült társas-estély volt. Különös dícséretet érdemel a programnak két pontja: Szabó Márton káplán ur felolvasása és a Tóth Albert ur monologja. Lázár Imre szavalata és Betegh Pál éneke szintén tettszést keltettek. A program után kedélyes táncz következett. A mulatság mintegy 31 frtot hajtott az egyletnek. M.

— A népszámlálás eredménye. Országszerte nagy érdeklődéssel kísérik a népszámlálás eredményéről szóló híreket, melyek megerősíteni látszanak az országos statisztikai hivatal által kiadott népmozgalmi adatokat. A születések és halálozások különböztetése tekintve, évenként körülbelül 200,000 lélekkel szaporodott a magyar birodalom népessége, a tíz évi gyarapodás tehát kerekén két milliói növekedésnek felel meg. A számtánszám azonban nem véteztet figyelembe a felvidéki, erdélyrészi, dunántuli kivándorlás, mely lényegesen ronthat a mérlegen. Pár hét múlva talán már az országos létszáma vonatkozólag is hallunk megközelítő adatokat. A vidékről beérkező adatok azonban azt már eddigél mutatják, hogy legjobban szaporodott az ország közepe, a magyarság lakta Alföld s legkevésbé gyarapodtak a határszéli nemzeti vidékek. — A főváros folyó hó 21-iki közgyűlése méltó büszkeséggel hallgatta a polgármester jelentését, a mely a Budapesten végzett népösszeírásról hivatalos adatokkal számolt be. Az utolsó tíz esztendő alatt, Berlint kivéve, Európának egyetlen fővárosa sem gyarapodott annyira

mint a mi világvárosnak indult metropolisunk, s kivált Bécs messze elmaradt mögötte. A közgyűlés előterjesztett előzetes kimutatás szerint Bpest lakossága a katonasággal együtt 510.993 főnyi s maga a polgárság 506.061 lelket számlál. A tíz évi szaporodás 135.294 főre rug; százalékosan kifejezve: 36'49.

— **3633 külföldi utlevél.** Sárosmegyében a múlt év folyamán 3633 ember kapott külföldi utlevelet. Az alispáni jelentés szerint ezeknek a leveleknek kilencztizedrésze Amerikába szóló utlevél volt. Hogy az utlevél nélkül távoztak száma mennyi, azt persze nehéz volna konstatálni. Annyi bizonyos, hogy a népszámlálásnak feldolgozás alatt álló adatai szomorú képet fognak nyújtani a kivándorlásról.

— **Boldog község.** Olyan község is van az országban, mint a Bihar megyében fekvő Artánd. Mint ugyanis onnan írják, a község sem kincstári adóval, sem bélyegilletéssel, sem jogilletéssel, sem megyei, sem községi pótdadóval, sem egyházi tartozással nincs hátrálékban és 10 év óta sem adóvégrehajtót, sem bírói végrehajtót nem látott.

— **Bányászok szerencsétlensége.** Lembergől jelenti egy távirat, hogy nagy szerencsétlenség történt a jasinovaleji községbányában. Felrobbant a bányalég s mintegy 100 ember odaveszett.

Közgazdaság.

Felhívás bormegmunkáló gépek tanulmányozása és megszerzésére.

A nagyméltóságu kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur a múlt év őszién Budapesten rendezett bormegmunkáló gépek kiállításánál kiállítva volt Keats és Mackay féle bormegmunkáló gépekből egy-egy darab talpvarró, bórhasító, talpsajtoló, ráma- és rajzvágó gépekből álló készletet vásárolván, azokat működésbe helyezés és gyakorlatilag leendő bemutatás végett a budapesti m. kir. technológiai iparmuzeumban állította fel, hol azok lehetőleg a jövő évi március végéig hetenként négyszer és pedig: hétfőn, kedden, szerdán és csütörtökön a délutáni órákban a mestereknek, az esti órákban pedig a segédeknek fognak bemutatni.

Ennélfogva felhívjuk a kamaránk kerületéhez tartozó érdekelt iparosok figyelmét, hogy a kiválóan gyakorlati jelentőségű gépek tanulmányozására nyújtott ezen kedvező alkalmat saját érdekében lehetőleg felhasználni igyekezzenek.

Egyuttal, tekintettel arra, hogy az ekként ideiglenesen kiállított gépek megszerzését a miniszter ur ó nagyméltósága első sorban az arra igényt tartó ipartestületeknek kívánna lehetővé tenni s arra, hogy már több ipartestület fordult a miniszterhez a gépek átengedése iránt, tájékoztatásul közöljük azon módokat, melyek szerint a miniszter a gépek felett rendelkezni szándékozik.

1. A gépek egy-egy készlete külön-külön, a talpsajtoló gépek darabonként is fognak legkésőbb folyó évi március végéig szétosztani.

2. A gépek beszerzési ára, mely iránt azok megtekintésekor lesz tájékozás szereshető, az országos ipar és kereskedelmi alapnak legfeljebb tíz évnegyed részletekben megterítendő. A gépek Budapestre szállításának és elvámolásának költségeit a kereskedelemügyi m. kir. miniszter fogja fedezni.

3. A gépek átengedése iránti kérelmek folyó évi február 15-ig terjesztendők a miniszter elé, s ezekben a folyamodó által részletesen körülírandók a beszerzési ár megtérítésének, nevezetesen a fizetési részletek esedékességének időpontja és összege.

4. Első sorban ipartestületek kérelmét fogja a miniszter figyelembe venni.

Maros-Vásárhelytt, 1891. január hó 12-én.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara

53-ik közlemény

a kézdivásárhelyi „STEPHANIE” menedékház javára tett szíves adományokról.

Tóth Mihályné 1 véka rozs, 50 kr, 4 kalács, 3 l. bor, 3 lit. borviz. K. Csizsár Józsefné 2 kgm kolbász és 1 kalács. Nagy Ferenczné 3 kgm amm. hus. Cserey Jánosné 1 frt. Id. Tóth Istvánné 2 réce, 1 kalács, 1 üveg bor, 2 frt, 30 liter paszuly, 14 lit. lenese, 1 véka murek, 1 véka petrezselyem. Szarka Istvánné fél bárány, 3 liter bor, 1 kenyér. Sáska Antalné 1 véka pityóka. Szöcs Mózés 1 véka pityóka. Kovács Aronné 60 fő káposzta. Kovács Imréné 15 drb mézes pogácsa. Özv. Jancsó Dánielné 15 drb kesi kalács.

Fogadják a nemes szívn adakozók e helyen is a szegény öregek nevében kifejezett leghálásabb köszönetünket.

Kézdi-Vásárhelytt, 1891. január 16-án.

Br. Szentkereszty Stephanie,
elnök.

Vajna Károly,
jegyző.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos
Ifj. Dobay János.

Nyílt tér.*

BÁLI SELYEM SZÖVETEK méterenkint
60 krtól 6 frt 35-ig.
(Mintegy 300-féle színben.) Egész öltözetekre és darabonként küld portó- és vámentesen G. Henneberg gyári rak-tára Zürichben. Levelekre 10 kros bélyeg raga-sztandó.

* E rovatban megjelent közleményekért felelősséget nem vállal a szerk.

Hirdetések.

A kézdivásárhelyi, torjai, felsernátoni, szentkatolnai határon több jó karban levő szántó haszonbérbe adandó. Bővebben lapunk kiadóhivatalában értesülhetni.

Sz. 6347—1890.

polg.

Hirdetmény.

A Volál községben gyakorolt italméresi jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889. évi 45896. számú igazságügyminiszteri rendelet 9. és 10. §-aihoz képest az egyezség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül 1891. évi február 13-ának d. e. 9 órájára a kir. törvényszékhez Vajna Dénes kir. törvényszéki bíró hivatal szobájába kitűzetett. Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is, a kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítettik, figyelmeztetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

A kézdivásárhelyi kir. törvényszék 1890. évi december hó 23. án.

Ponori Sándor,
elnök.

Páll Venczel,
jegyző.

Sz. 6099/1890.

polg.

Hirdetmény.

A Szotyor községben gyakorolt italméresi jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889. évi 45896. számú igazságügyminiszteri rendelet 9. és 10. §-aihoz képest az egyezség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül 1891. évi február hó 14-ének d. e. 9 órájára a kir. törvényszékhez Elekes Béla bíró hivatal szobájába kitűzetett. Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is, kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítettik, figyelmeztetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

A kézdivásárhelyi kir. törvényszék 1890. évi december hó 30. án.

Ponori Sándor,
elnök.

Páll Venczel,
jegyző.

Sz. 6508/1890.

polg.

Hirdetmény.

Az Zágón községben gyakorolt italméresi jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889. évi 45896. számú igazságügyminiszteri rendelet 9. és 10. §-aihoz képest az egyezség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül 1891. évi február hó 23-ának d. e. 9 órájára a kir. törvényszékhez Elekes Béla kir. törvényszéki bíró hivatal szobájába kitűzetett. Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is, a kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítettik, figyelmeztetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

A kézdivásárhelyi kir. törvényszék 1890. évi december hó 30-án.

Ponori Sándor,
elnök.

Páll Venczel,
jegyző.

Sz. 6272/1890

polg.

Hirdetmény.

Laborfalva községben gyakorolt italméresi jogért megállapított kártalanítási összegre vonatkozólag az 1889. évi 45896. számú igazságügyminiszteri rendelet 9. és 10. §-aihoz képest az egyezség megkísérlésére s az igények tárgyalására határidőül 1891. évi február hó 23-ának d. e. 9 órájára a kir. törvényszékhez Elekes Béla kir. törvényszéki bíró hivatal szobájába kitűzetett. Mely határidőre a közbirtokosság tagjai, még pedig azok is, a kiknek az idéző végzés külön nem kézbesítettik, figyelmeztetéssel az elmaradásnak az idézett rendeletben megállapított következményeire, ezennel idéztetnek.

A kézdivásárhelyi kir. törvényszék 1890. évi december hó 30. án.

Ponori Sándor,
elnök.

Páll Venczel,
jegyző.

Sz. 6907. tkkvi.

1890.

Arverési hirdetményi kivonat.

A kézdivásárhelyi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy K. Csizsár József végrehajtóknak Mátyás Mózes végrehajtást szenvedő elleni 340 frt tőkekövetelés és jár. iránti végrehajtási ügyében a kézdivásárhelyi kir. törvényszék területén levő Ikafalva községében fekvő, az ikafalvi 163. sz. tjkvben foglalt 198/1. hr. sz. a. 11 frt, 409., 410 hr. sz. a. 405 frt, 560. hr. sz. alatti 9 frt, 631/1., 635 hr. sz. alatti 20 frt, 741. hr. sz. a. 9 frt, 793. hr. sz. a. 31 frt, 1062 hr. sz. a. 19 frt, 1578. hr. sz. a. 44 frt, 1594. hr. sz. a. 44 frt, 1616 hr. sz. a. 11 frt, 1710 hr. sz. a. 43 frt, 1826. hr. sz. a. 44 frt, 1973. hr. sz. a. 84 frt, 2212/1. hr. sz. a. 59 frt, 2657., 2658. hr. sz. a. 30 frt, 2819. hr. sz. 5 frt, 2822 hr. sz. a. 2 frt, 2656 hr. sz. a. 11 frt, 2213/1. hr. sz. alatti 93 frt és 634 hr. sz. alatti 3 forint becsértékű ingatlanokra az árverést a fennebb ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1891-ik évi február hó 11-ik napján d. e. 9 órakor Ikafalva község házájánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Arverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10 százalékát készpénzben vagy az 1881. 60. t-cz 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi nov. 1-én 3333. sz. a kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírral a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi 60. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság

Kézdi-Vásárhelytt, 1890. november 25.

Gaál István,
kirándott egyes bíró.

Nyomatott Szabó Albertnél Kézdi-Vásárhelytt.